

Middelstum

Middelstum in 1830

De voorzitter heet iedereen welkom

Er zijn nieuwe gezichten. Daarom attendeert de voorzitter op het lidmaatschap.

Met veel leden kan de vereniging meer ondernemen.

* De klok die de fam. Moorlag aan de Historische Vereniging heeft geschonken krijgt even de aandacht.

Deze dag stond er een foto van de fam. Moorlag met de klok in het Dagblad v/h Noorden.

Heel veel dank aan André en aan Kees onze penningmeester, die er veel werk voor heeft verricht.

Zie ook onze Website.

* De groep, die wil meewerken aan lokaal historisch onderzoek, zal in februari een startbijeenkomst houden.

* De jaar vergadering is op 20 maart, niet zoals staat aangegeven in VITA NOVA maar in de Doopsgezinde kerk om 20.00 uur. Jan van den Broek zal spreken over het ontstaan van de waterhuishouding rond Middelstum.

* Op 20 april komt Annabel Dijkema in de Herv. kerk aanvang 15.00 uur

Zij heeft onderzoek gedaan naar de fresco's in de kerk en zal daar een boeiende lezing van houden.

U bent meteen op de plek waar het over gaat.

* Is er ook interesse voor een voorjaarsexcursie? Heeft men ideeën?

Lezing van Jeroen Hillenga op 24 januari 2013

Middelstum rond 1830

In 1830 is het kadaster ingevoerd. Van af 1832 zijn alle grond bezittingen geregistreerd.

De gegevens van toen zijn er nog allemaal.

In 1830 was ook de eerste volkstelling na de Franse tijd. Daarna vond dit om de 10 jaar plaats.

Soms woonden er in een huis meerdere gezinnen.

In die tijd woonden er in Westerwijdwerd, Middelstum en de boerderijen in de omgeving 850 mensen (dit waren 191 gezinnen) in 148 huizen.

In het kohier van de hoofdelijke belasting staat de inkomstenbelasting van de bewoners.

Men keek wat men aan geld te kort kwam en dat werd omgeslagen naar de inkomsten van de bewoners.

Zo kon het voorkomen dat in het zelfde jaar in Kantens de bewoners wel 5 keer zo veel moesten betalen. Hadden ze in Kantens dat jaar veel kosten?

De inkomensbelasting werd per jaar bekeken.

In het kohier staan de hoogste aanslagen boven aan.

Jonkers waren in de Franse tijd veel rechten verloren.

Toch waren ze niet arm. Hadden ze nog veel bezittingen aan land?

Na 1840 kwamen de provincie besturen, rechterlijke macht, notariaat enz.

En dus kwamen er allerlei regels.

We gaan een wandeling maken door de kom van Middelstum.
Jeroen Hillenga heeft een kaart van die tijd van de kom van Middelstum.
Hij beperkt zich in de lezing tot deze kaart.
Op de kaart zie je dat het een radiaal wierde dorp is.
En dat is het nu nog. Met de uitbreidingen is daar rekening mee gehouden.
Iets waar we trots op kunnen zijn.
Stedenbouwkundigen zijn vaak laaiend enthousiast over het grote radiaire dorp Middelstum.

In 1830 staan er wel 5 molens in het dorp.
Dat zijn voor die tijd en voor zo'n dorp best veel.
Op het Streekje stond de eerste molen van Klaas Boerema. (nr 3)
Zie ook de lijst van huisnummers van de kaart in de bijlage.
Van veel mensen die hier woonden was het huis eigen bezit .
In Loppersum verhuurden ze hun eigen huis en woonden bv. in Groningen.
Dat was in Middelstum niet het geval.
In de kom zijn dan 141 gezinnen.
Daarvan betalen 48 gezinnen geen belasting. Dat is bijna een derde.
Ook waren er een aantal die maar een beetje hoefden te betalen bv. 15 cent.
In de bocht waar nu "In de Valk " is (nr. 19) woonden de belangrijkste inwoners.
De notaris en de belasting ambtenaar , de molenaar enz.
Op nr. 27 woonde zilversmid Jan Hein. In het oude boerderijen boek staat een afbeelding van zilveren bestek wat door Jan Hein gemaakt is.
Nummer 67 was de herberg van Moorlag, tevens gemeentehuis.
Deze herberg was echter van minder allooi dan nummer 19.
Dat is te zien aan het bedrag wat aan belasting betaald werd.
Het poortgebouw heeft geen nummer. Hier heeft burgemeester François van Plaat gewoond. Iemand van de aanwezigen heeft na eigen onderzoek het nummer kunnen achterhalen nl. 145.
De wegen hadden toen ook andere namen .
De Delleweg heette Pompsterweg, Kerkstraat had de naam Westerwietwerderstroatje en de Oudeschoolsterweg heette Gasthuisweg.
Nummer 106 was een gasthuis. Jan Jans (12 jaar) en Hendrikje (10 jaar) Lentelo woonden er.
Na de dood van hun ouders moesten ze echter naar Veenhuizen. De gouverneur is er zelfs bijgehaald en die bepaalde dat de kinderen ongeschikt voor veldarbeid waren.
En moesten ze terug naar de plaats waar ze geboren waren dus Middelstum.
Jan Jans kwam bij kleermaker Kooima op nummer 31 terecht.
Op nummer 116b woonde Pieter Berents Hoeksema. Hij was slachtoffer van een brand.
Zijn schuur brandde af. Er was een nieuwe brandspuit aangeschaft. Dat bewees toen zijn dienst.
De burgemeester van Plaat schreef de gouverneur dat dankzij de nieuwe brandspuit (gemaakt door van Bergen uit Midwolda) veel andere schuren bewaard waren gebleven. De mensen hadden goed mee geholpen en er was niets ontvreemd. Tegenstanders van de aanschaf nieuwe brandspuit waren helemaal om.
In de Heerestraat woonden vooral arme mensen.

Dit was een kleine impressie van de lezing van Jeroen Hillenga.
We zijn met het door humor doorspekt verhaal van de lezing veel wijzer geworden.
Heel erg bedankt voor de kaarten en het register. U kunt nu veel napluizen via kaart en register wie waar woonde.
De voorzitter sluit de avond af met dank aan dhr. Hillenga.

Hennie